

Confiar en l'Institut d'Estudis Catalans

16

L'aprovació pel govern de la Generalitat de Catalunya d'uns estatuts renovats per a l'Institut d'Estudis Catalans ha tornat a fer parlar de "la necessària renovació i de l'obertura" a què la institució hauria de tendir. Tanmateix, tot i que aquestes coses sempre fa bo de dir-les, i de dir-les de totes les institucions, en aquest cas fa una mica d'angúnia que s'hagin de tornar a dir amb tanta freqüència. I, en definitiva, vol dir que més enllà d'uns estatuts hi ha alguns altres problemes molt més fonamentals que cal analitzar amb atenció.

En realitat, ja l'any 1982, quan l'anterior president Enric Casassas se'n va fer càrrec, es va anunciar la renovació del IEC. El mes d'octubre d'aquell any s'inaugurava la restauració dels locals de la Casa de Convalescència, i el retrobament amb l'antic estatge augurava un futur també rejuenit, tal com anunciava el seu president. Però és bo fer memòria, i recordar que ja en aquella ocasió les tensions entre administracions va fer que a l'acte no hi fos convidat cap representant del govern de la Generalitat, per no fer perdre la prioritat protocol·lària al llavors president de la Diputació de Barcelona, Francesc Martí Jusmet.

Quatre anys més tard, a causa del desinterès de les diver-

ses administracions, i en contradicció amb el nou esperit emprenedor que el seu president li havia encomanat, el IEC va anar quedant en una situació de gairebé col.lapse econòmic, amb uns deutes irrisoris per a la importància dels projectes que es volien dur a terme, però insuperables per l'abandonament a què l'havien portat.

A finals de 1987, amb el nou president Emili Giralt al capdavant, es feia pública la situació desesperada en què estava el IEC. La commemoració dels seus 80 anys es va convertir en una dura crítica al desinterès de l'administració pública per la institució.

I és tota aquesta història de bons propòsits i escassa resposta la que obligaria que davant l'aprovació dels nous estatuts no es caigués en el parany de tornar a acusar el mateix Institut d'Estudis Catalans de tancament o envelliment. Aquesta alta institució científica i d'investigació ha hagut de viure durant la dècada dels vuitanta una veritable etapa de frustració, a causa de la desigualtat d'esforços que han fet els seus gestors, en relació a les dificultats que han trobat de portes enfora. En realitat, a la insensibilitat de les administracions públiques també cal afegir-hi l'absurditat del marc legal que ordena la recerca científica a Catalunya i que li atorga unes competències exclusives però que a l'hora de la veritat queden restringides a la mínima expressió.

El problema fonamental no és, doncs, només el d'unes estructures poc o molt rígides. La competència personal i científica dels dos últims presidents de l'Institut no hauria de premetre cap mena de dubte sobre això. Precisament, la

seva actuació ha mostrat que l'Institut ha sabut respondre al repte que la renovació li plantejava. Més aviat es tracta de saber si hi ha intenció de reconèixer a l'Institut d'Estudis Catalans el caràcter de "braç científic del govern de Catalunya", és a dir, si se li reconeix el paper de primer ordre que podria fer en la coordinació i dinamització del desenvolupament de la ciència a Catalunya en tots els seus àmbits.

sembla clar que fins ara aquesta intenció no hi ha estat. Per falta de confiança, o per falta d'una política científica que atorgués part del protagonisme a aquesta corporació acadèmica. D'altra banda, el problema de l'escassetat de recursos en aquest cas no serviria: la modèstia dels recursos de l'Institut és tan exagerada que al costat dels pressupostos de determinades iniciatives i instituts d'estudis de creació recent, i sense tenir l'estructura i els objectius del IEC, mostren que el problema és de confiança i de política definida, tal com dèiem.

El cas del IEC, doncs, cal que sigui tractat sense hipocresia, i fins que la mateixa institució superi el seu acomplexament per un passat resistencial, necessàriament a la defensiva. Ara els temps són diferents, les estructures ja s'han renovat oportunament, i els responsables han mostrat la seva capacitat d'engegar iniciatives d'alt valor científic des de posicions difícils. Per tant, només cal que els responsables polítics diguin si compten, sincerament, amb la col.laboració d'aquesta prestigiosa institució. Si estan disposats a renovar-li una confiança sense cap mena de reserva.

Matar el missatger

Vicenç Villatoro

Quan apareix en públic una declaració, un argument, una reflexió que per la seva naturalesa resulta colpidor, hi ha dues opcions: parlar del que diu i parlar de qui ho diu. Es pot analitzar el text per la solvència dels seus arguments, per l'exactitud de les seves afirmacions, per la contundència dels seus plantejaments. O es pot oblidar el text, allò que es diu, i embrancar-se en especulacions sobre per què es diu, quines són les causes ocultes, quines les característiques del personatge, etcètera.

Quan ara fa uns dies Joan Coromines va decidir d'escriure una carta al ministre de Cultura amb motiu de rebre i acceptar el Premio Nacional de les Lletres es va crear una situació d'aquesta mena. Les acusacions de Coromines sobre l'actitud de l'Estat espanyol en relació amb la llengua i la nació catalanes havien de ser, amb tota naturalitat, el centre d'un debat seriós i sòlid. Però en aquests moments hi ha el risc que aquest debat es desnaturalitzi i esdevingui una polèmica no sobre allò que diu Coromines, sinó sobre el mateix Coromines, l'origen del text i el fax d'on va sortir, per entendre'ns. Hi ha una traslació que em sembla artificiosa del centre de gravetat del debat. I es pot arribar a imposar com a central un debat irrellevant sobre pures circumstàncies que no alteren en res la validesa o la manca de validesa del text.

Si un senyor quan diu una cosa té raó, no ho modifica en res que ho hagi dit aquí o allà, que sigui de *motu proprio* o per inspiració divina. No hi faria res —i ho dic encara que aquest no sigui evidentment el cas— que ho digués una persona moralment insolent, que ho fes per interessos ocults, que estigués induït per terceres persones. Tot això tindria —i repeteixo que, a més, no em sembla el cas— una importància molt relativa. L'essencial continuaria sent el missatge, no el missatger. Estem en un cas més de la tendència natural a matar el missatger quan el missatge desagrada. Com sempre, és més important el que diu la carta que el fax d'on ha sortit. I no crec que tingui molt sentit passar-se hores discutint el fax i no discutint la carta. I en aquest cas concret, tinc la sensació que la circumstància, el paisatge, no explica res de nou sobre el contingut. En qualsevol cas, no el substitueix.

President: Max Cahner
Director: Albert Viladot
Subdirectors: Josep Playà (Informació); Xavier Barbé (Tancament); Angela Vinent (Suplements)
Opinió: Salvador Cardús (Cap), Agustí Pons i Lluís Bonada
Àrees: Miquel Àngel Violan (Política); Josep Playà Maset (Societat i Economia); Pius Pujades (Tancament); Àngel del Castillo (Esports); Pere Tió (Cultura i Espectacles); Pere Prats (Disseny); Ricard Fitè (Edició)
Seccions: Antoni Reig (Món); Lluís Bou (Països Catalans); Jordi Capdevila (Espanya); Carles Capdevila (Societat); Maria Favà (Barcelona); Josep Català (Ciència); Antoni Batista (Reportatges); Dolors Palau (Cultura); Avel·lí Artís (Suplement Cultural); Santiago Riera (Radio i Televisió); Bru Noya (Esports); Joan Caballé (Compaginació); Jordi Mestre (Fotografia); Albert Pla (Edició)
Delegació a Madrid: Josep M. Sanmartí (cap)

Gerent: Lluís de Carreras
Departament d'Administració: director, Josep Planas; cap de Publicitat, Pere Ponz i Agut; cap de Comptabilitat, Jaume Serra
Departament Tècnic i de Producció: director, Joan Tió
Departament d'Organització: director, Joan Peyretó
Departament de Promoció i Distribució: director, Josep Roig; cap de Subscripcions, Josep Corell; cap de Distribució, Carles Terol

Redacció, administració, publicitat i fotocomposició: Consell de Cent, 425. 08009 Barcelona.
Telèfon: 246 60 00. Tèlex: 54063. Telefax: 246 15 48 i 246 19 24
Impressora: Indústria, 522, Badalona.
D.L.B. 20.249-1976.

(Difusió controlada per OJD).

Ni totxo ni llamborda

Agustí Pons

Hi ha dos menes de llibres: els que impacten com una pedra a l'aigua però queden ràpidament dissolts sense a penes deixar rastre —i d'això molt sovint en diem *best sellers*— i els que surten al mercat sense gaire soroll però acaben deixant una influència àmplia i incontestable. Aquest és el cas de *Combat d'incerteses*, primer volum del dietari de records d'Oriol Bohigas, que l'autor volia titular, més expressivament, *Ni totxo ni llamborda*. Només pel paper que ha jugat Oriol Bohigas en la reconstrucció urbanística de Barcelona, el llibre ja seria important, perquè l'arquitecte i escriptor no amaga els temes polèmics sinó que els enfoca de cara, com en ell és habitual. Sense que això vulgui dir que abdiqui del seu punt de vista o, fins i tot, que utilitzi algunes simplificacions massa fàcils per desqualificar els arguments dels adversaris —i parlo de desqualificacions i adversaris en termes de disputa intel·lectual o professional—. Però, a més, en encavallar l'anàlisi dels temes del present amb els records d'infància i joventut, Bohigas ens fa adonar com, malgrat tot, en la història recent de Catalunya no hi ha hagut —i aquest era un dels objectius del franquisme— un trencament total amb el passat, un partir del no-res, sinó que entre la Catalunya noucentista i la Catalunya emergent del franquisme hi ha un fil de continuïtat: és el cas de Bohigas o dels Martorell —tant lligat a l'arquitecte— o de Maria Aurèlia Capmany. En canvi, el franquisme va apareixer com un llarguíssim túnel que no deixa cap valor aprofitable...

Els polítics i els professionals en actiu acostumen a ser molt prudents en els seus llibres de memòries, i més, si quan els publiquen encara es troben —com és el cas de Bohigas— en plena activitat. Però ja és sabut que Bohigas no defuig sinó que disfruta amb la polèmica; té, en aquest sentit, una actitud valenta. I en el llibre no estalvia judicis sobre fets i comportaments.

Jo continuo pensant que a Barcelona hi ha un excés de places dures i, també, que l'envergadura intel·lectual de Bohigas de vegades pot sentir la temptació dels il·lustrats. Però no es pot posar en dubte la seva capacitat d'estimular reflexions i, en aquest cas concret, la seva voluntat d'explicar i explicar-se.